

KAARLO HALONEN

KORPIKYLILTÄ

2008

Teoksen ensimmäinen painos ilmestyi
Hämeenlinnassa A.W. Leinosen kirjapainon
julkaisemana vuonna 1908.

KORPIKYLILTÄ
Kaarlo Halonen
Ulkoasu: Risto Penttinen
Kustantaja: Pilot-kustannus Oy 2008
ISBN 978-952-464-815-8
Print-on-demand

MITÄ SINÄ SIINÄ käänteleitet ja väänteleitet, ähkyt ja puhkut, etkä nuku? Ensin tulee myöhään kotiin, äyhkyy vihassa, puhua höpöttää yksinänsä — ja kirkosta ihminen kotiutuu tuollaisella sydämellä!

»Ettäkö millaisella? Minun sydämeni, piru vieköön, on yhtä kristillinen kuin monen muunkin, vieläpä kristillisempikin. Minä en ole tehnyt kellekään vahinkoa, en niin pennin edestä, en varastanut, en valehdellut, enkä kenenkään kunniaa loukannut.«

»No nuku sitte, eläkä tuossa suotta mekuloi.«

»Nuku, nuku? Eikö se ole minun oma asiani, nuku tai en. — Nuku? Siihen minua ei voi lakikaan pakottaa, jos en kerran itse tahdo, se on varma se. Ja laki se kumminkin pitää ihmistä oikealla tiellä. Käsket tässä nukkumaan! — Siirry tuosta tuonnemma, eläkä ihan henkeen mättäydy. Eihän tässä terävällä sängyn laidalla nuku ukko mustalainenkaan. — Itse siinä kääntyy ja pallisteleikse kuin mikäkin, alkaa riidellä ja sitte pitäisi tässä nukkua!«

»No, minä en virka halaistua sanaa. — Voisit tuota muuten vähän kauniimminkin puhua, kertoa mitä sinulle on tapahtunut, kun tuolla lailla—«

»Vie sun hei— per— millä lailla? Mitä minä oikeastaan sitte olen tehnyt? — En mitään, en kerrossaan mitään. Vai olenko sinuun sormellankaan koskenut? Minun puolestani kyllä saat maata lohottaa vaikka koko päivän. Ruveta tässä akoille puhumaan asioita, jotka käyvät yli heidän ymmärryksen-

sä. Olisihan siinäkin tekemistä. Saarnata lampaalle järkeä! — Hohhoi! — Nouse tuosta varistamaan pannua, eihän tämä enää mikään makuun aika ole. Aurinko on jo koko korttelin verran yli koivun latvojen. Pitäisi tässä joutua lopettamaan tuon peltotilkun kyntö, joka jäi lauvantaina, kun läksin kirkolle. Sekin reisu olisi hyvin hyvästi saanut olla tekemättä. Siellä sitä ihminen sen paremmaksi tulee! Voisihan sanaa lukea kotonaankin, jos on sen vaivainen. — Lempo soikoon! Nuo kärpäsetkin ovat tänä päivänä sellaisessa iilissä, ettei — joka paikassa nekin ovat nokkineen.«

Kakkisen emäntä nousi ja rupesi kahvikojeitaan kolistelemaan. Itse isäntä istui sängyn laidalla, haukotteli pari kertaa, kopeloi tupakat esille ja pisti koppaansa. Emäntä oli mennyt tupaan kahvia valmistamaan. Kakkinen murahteli itsekseen: »Sanoa sillä tavalla toiselle ihmiselle kuin se Tarvaisen väikäle minulle teki, loukata kunniaa, rikkoa kahdeksas käsky ja päälliseksi suuren miesjoukon kuullen ja ihan kirkon juuressa. Kumma kun ei sanonut ihan kirkon sisässä minua 'kissan paistajaksi'. —

Enkä minä muuten tuosta olisi ollut millänikään, vaan kun se nauraa räkätti sen päälle ja toisetkin nauroivat, niin se se käy niin närälleni, etten jätä asiata silleen, en jätäkkään, kyllä minä sen ryökäleen vien sellaiseen paikkaan, jossa ojennellaan miehestä sellaiset koukut. — Tietysti se on sitä kertonut muillekin, on se sellainen hölö suustaan, ja olihan siinä todistajia aivan tarpeeksi, kahden todistajan nojalla se jo pääkin mieheltä tuomitaan. — No, sekö tuonkin piipun on tukkinut: ei käy henki enemmän

kuin jos kepin päätä imeksisi. Se on semmoista, kun ei itse ole kotona, niin—jätinkin sen kotiin ja otin pyhäpiippuni. Taskussa se olisi pitänyt kantaa! — Tuo elättipojan rymä se on taaskin laskenut siihen kuolaa suustaan. — Mutta kyllä se Tarvainen inah-
taa olla mielissään kuin hyvänkin työn tehtyään. Liian aikaista iloa se ainakin tällä kertaa on.«

Kakkinen puki työvaatteet yllensä ja imeskeli ahkerasti piippuaan, kiroili oikein pitkän sarjan, kun ei heti löytänyt työkenkiään, vaikka kolusi sängyn aluksen ja kaikki nurkat. Vihdoinkin muisti hän ne lauvantaina tervanneensa ja vieneensä ulos aitan rappusille kuivamaan. Sieltä ne löytyivätkin.

Emäntä oli sillä välin saanut kahvin valmiiksi. Kakkinen ryyppäsi kiireesti kaksi kuppia ja läksi sanaakaan hiiskumatta hevosta hakemaan. Mutta se »loukkaus« juttu ei vaan mennyt mielestä. Jos joku muu ajatus joskus yritti väliin tunkeutua, pian työnsi sen loukkaus syrjään. Oikein hammasta purren uhkasi hän Tarvaiselle näyttävänsä ketä hän on sanonut kissan paistajaksi.

»Jahka tämän kynnon lopetan«, tuumi hän, »lähden lautamiehen luo ja piru vieköön minä riitelen keisarin majistraattiin asti, jos täällä tuomarit rupeavat Tarvaisen puolia pitämään. — Soo, vaolle tamma, mitä sinäkin siinä koukkuilet — aijotko ruveta tässä Tarvaisen lailla vekuttelemaan — kyllä minä annan sulle tuosta vähä metsän antimia.«

Kakkinen lyöä sivalsi tammaansa pari kertaa min-
kä jaksoi.

»Sitä siitä saa, kun rupeaa vikurtelemaan. No, joko taas! Suoraan! Lehmä sinä olet etkä hevonen. Ei, ei täs-
tä tule mitään.«

Jonkun aikaa vielä sadateltuaan, painoi hän aatran päättävästi syvälle maahan, ajatellen: »kyntäköötkö muut, lautamiehen luo lähden ja paikalla asian kuumimmillaan ollessa, muutoin voisi mieleni lauhtua. Tarvaisen pitää saada ansaittu ojennus; ilman sitä ei se vastakaan jaksa leipäläpeänsä hillitä. Voihan se rymä sanoa vaikka varkaaksi toista ihmistä.»

Kakkinen asteli pihaan jättäen hevosen aatran eteen seisomaan. Emännällensä hän virkkoi:

»Aja se poika ylös! Menköön hän lopettamaan kynntämisen. — Minun täytyy lähteä käväisemään lautamiehen luona.«

»Lautamiehen luona? Sitäkö täytistä sinä siellä teet? Paras kun pysyttelet kotona.«

»Elä siinä taas vastahankaa vedä. Kuitenkaan et ymmärrä näitä asioita, ja ainahan tuota kotimökissään saa olla, voihan joskus käydä paremmissakin paikoissa. Enkä minä tyydy ainoastaan lautamieheen, minä aijon vielä korkeammallekin kohota.»

»Lakitupaako meinaat?

»Niinpä ihan. Ja mene nyt aittaan ja kaada siitä isommasta pullosta vähän pienempään, otanpa häntä hiukan evääksi, lautamiehelle hyvikkeeksi, jotta asia ottaisi paremmin alkunsa.« »Minulla sitä on sitäkin tavaraa useimmin ajoin, ja olenpa joskus tarjonnut Tarvaisellekin, vaan tulisipas nyt — antaisinko», lisäsi hän ajatuksissaan.

Emäntä aikoi vielä vähän vastaan hangotella, vaan Kakkinen sanoi kovat sanat, vielä vahvisti ne erityisellä voimasanalla, joten emännän ei auttanut muu kuin tehdä työtä käskettyä. Itse hän sillä välin muutti pyhävaatteet yllensä kamarissaan. Emäntä toi pullon täytettynä ja asetti sen pöydälle sanoen:

»Tuossahan sitä nyt on. Vaan onkohan tuo oikeata asiata, kun sinä sinne nyt kiireenä työaikana — —«

»Ole tuossa höpöttämättä. — Kyllä minä sieltä iltaan kotiin tulen, eikähän tässä niin erityistä kiirettä ole.«

Varovasti otti hän pullon pöydältä, maistoi hiukan kielellään, kun epäili elikkonsa häntä puijanneen. Kun oli havainnut sen olevan oikeata ainetta, pisti hän pullon povitaskuunsa, jota se somasti pullisti, ja lähti astumaan rantaan, sieltä soutaakseen kovaa vastatuulta järven toisella puolella olevaan lautamies Tirkkosen taloon. Kovasti piti tuuli vastaan, mutta oikein vihan väellä veteli Kakkinen airoillaan, jotta hiki virtana valui hänen päältään.

»Pinnistä vaan vastaan, mutta mies se on toinenkin, tuumi hän. — »Tämä mies ei hellitä vaikka veri päästä lähtisi. Asia on niin painava, että siitä kannattaa vähän nähdä vaivaakin. Lähimäisessä kunnian loukkaaminen on vakava asia, ja siitä se on toki hyvä, että meillä laki köyhänkin puolta pitää eikä säästä itse Tarvaistakaan. — Kas, kas, kyllä se nyt puskee parhaimmalla palkeellaan vastaan oikein vihurilla vihapäissään, vaan tottapahan tullessa velkansa maksanee. — Kunhan vaan se Tirkkosen ukki sattuisi olemaan kotosalla. Silläkin on myötäänsä sitä juoksemista ympäri pitäjää usein mitättömistään asioista. No, kohtapahan nähdään, ei tästä enää olekkaan kovin pitkä. Lisätään vaan hiukkasen höyryä, niin kyllä tästä pian — —«

Hän pinnisti soutamistaan, jotta aivot valittaen narahtelivat, eikä kauvan kestänytkään kun vene töksähti lautamiehen teloille. Nenästettyään vähän venettä maalle pyyhki hän hikeä otsaltaan, hengit-

ti pari kertaa syvään ja lähti nousemaan pihaan. Lautamies sattuikin olemaan kotona, katsoi juuri ikkunasta. »Hyvät on merkit Hätisen pässillä. Kyllä se näyttää lähtevän alulle«, ajatteli hän ja astui tupaan.

»Päivää«, sanoi hän ja yritti vähän kohottaa hattun laitaa, vaan kesken se jäi, kun lautamies samassa tarjosi kätensä tervehtiäkseen.

»Päivää, päivää! — Kotimökiltäkö on matka?«

»Koti. — Siellä on aika navakka tuuli.«

»Taitaapa olla. Se ei tässä niin tunnu, kun on nuo mäet tuossa edessä, vaan kyllä inahtaa selällä puhallella. Millä asioilla sitä liikutaan?«

»Niin milläkö? — Oisihan sitä vähä asian nimelistä, vaan se olisi niinkuin kahden kesken sanottava lautamiehelle.«

»Vai niin, vai niin, käydäänpä sitte tänne kamariin, sielläpähan saamme tuumiskella.«

Kamariin tultua käski lautamies Kakkisen painamaan puuta. Kakkinen istuutui ja laski hattunsa tuolin viereen lattialle. Yskäisi pari kertaa ja sitte vaiken.

»No, mitäpä se sitte onkaan?« kysyi lautamies.

»Tuota, että — —«, alotti Kakkinen kurkkuaan kakistellen, »minulla olisi täällä vähä evähäntaikaista niin että jos lautamiehelle soveltuu — —«

»Kas vaan, aina sillä tuolla Kakkisella on ne eväänsä. Talostahan se pitäisi vieraalle tarjota, mutta meillä kun käy niin paljon vieraita, niin eipä tahdo kaikistellen — —«

»Niin, mitäpä se pitäjän väelle riittää. Onhan sitä useimmin ajoin minulla ollut. Tämäkin on vii-

me talvimarkkinoilta tuotua, niin että säästään sitä on pidetty kuin silmän voidetta.«

»Mitähän jos minä koetan puristaa vielä tuota pannun sankaa, ehkä sieltä heruisi«, sanoi lautamies, otti uunin suulta kahvipannun ja kaatoi kahteen kuppiin.

»No pistetäänpä sitte sekaan.«

»Tehdäänpä niin, se ei ole tervalle näin aamutuimaan. No, ja mitäpä se asia olikaan«, kysyi lautamies kupin juotuaan.

»No tuota, se on tuollainen kunnialle käypä juttu, josta minä aijon muuanta miestä vähä näpsäyttää. »

»Vai niin! Ketä?«

»Eihän se kovin kaukainen ole. Tämähän se on lautamiehen naapurin mies Tarvainen. »

»Milloinkas se Tarvainen sellainen leikkisä mies on — — — «

»On se jonnin joutavaa suden leikkiä sellainen.«

»En ole ollenkaan kuullut koko juttua.«

»Ei ole tainnut vielä ennättää tänne tietoa, kun asia on niin kovin veres.«

»Ei. Mutta olen hyvin utelias tietämään. Milloin ja miten se tapahtui ?«

»No, se oikeastaan ottaa alkunsa viime talvesta. Niinkuin lautamies tietää on minussa vähän metsämiehen vikaa; olen talvisin aina pyydellyt kettuja ja niiden nahoilla hankkinut itselleni pikku rahoja. Mistäpä sitä köyhä torppari muutenkaan saisi. — Niin, siinä joulun edellä minä muutamana päivänä laittelin ketun syöttejä ja puhdistelin rautoja riihen uunin paahteessa, kun se Tarvainen kulki siitä ohi.

Minulla siinä juuri sattui olemaan syöttilihaa uunissa kärventymässä — kettu näet pitää palaneen lihan katkusta — kun hän astuikin sisään ihan kuin kettu lihan käryn jäljessä.

‘Mitäs paistia sinä täällä korvennat? kysyi hän.

‘Enpähän juuri mitään, ketuille tässä vaan laittelen.’

‘Jäniskö se on vai — — ?’

‘Eihän se sentään jäniksen häntä noin pitkä ole. Onpahan vaan muuan juoksukissan kutale, joka tähän asettui asumaan jo köyryn aikaan, ja kun ei sille omistajaa ruvennut kuulumaan, niin päätin päästää pois nälkää kärsimästä, sillä en minä kenenkään kissoja rupea paimentamaan ja elättämään’, vastasin minä, ja siihen se asia sillä kertaa jäi. Minä pyysin häntä poikkeamaan sisälle ja otettiin siinä silloin pienet, tällaiset kuin nytkin. — Mutta nyt eilen kirkolla oli Tarvainen muutamain miesten kanssa tarinoissa, juuri kun huomenkelloja soitettiin. Minäkin satuin siitä kulkemaan ohi, ja hän hyvinäkin miehinä: ‘Päivää, Kakkinen, tuleppahan tupakalle!’ Paiskasi kättä ja sikarin tarjosi. ‘No, mitäpä tälle vanhalle kissan paistajalle kuuluu? lisäsi hän. Silloin toiset nauraa hörhöttämään kuin hyvällekin asialle. Tuolla tavalla sanoo suuressa miesjoukossa ja ihan kirkon jalan juuressa. Minä vähän suutahtadin, käännähdin pois ja ajattelin, että olen minä sellainen paistaja etten salli haukuttavan itseäni. Jälkeeni kuulin vielä heidän naurunsa ja kyllä kai se jäi sitä asiaa heille kertomaan, lienee vielä kertonut muillekin, ja on myös. — ‘Kissan paistaja’, niin tuo hylky — en tule enkä paremmin sano — minua puhutteli.

Sitäkö täytistä hänellä on tekemistä minun ketuusyöttieni kanssa! Jos edes olisi ollut oikean omistajan kissa, mutta tavallinen juoksukissa. Eihän lakiin voi minua pakottaa kaiken maailman kissoja elättämään. Hyvä kun tässä itsensä saisi maailman läpi.--Eiköhän tehdä kuppi toisellekin jalalle?»

»Kun ei tuo kallohon kajahtaisi?»

»Vielä se mihin! — No, mitä nyt lautamies arvelee? Pääseeköhän tuollaisesta sakoilla, vai pitänee-kö käydä istumassa? Sillä joka tapauksessa siitä jonkinlainen rapsu tulee.«

»Sitä ei osaa ihan varmaan sanoa, kuinka sen oikeus katsoo sitte kun on todistajat kuulusteltuja muut asianhaarat otettu varteen.«

»Mitäpä siinä lie ottamista. Loukkaushan mikä loukkaus on.«

»Onhan se niinkin«, myönsi lautamies ja koetti pitää vakavaa muotoa. »Mutta tällaisissa asioissa olisi minun mielestäni paras koettaa saada jonkinlainen sovinto aikaan. Eiköhän laiteta hakemaan se Tarvainen tänne, ja jos hän suostuu maksamaan vähän hyvitystä, niin et suinkaan sinäkään mikään riitapukari ole, joka väkisinkin tahdot häntä lain koviin kouriin. Minä suostun rupeamaan välittäjäksi ja tuomariksi. Tehdäänkö niin?»

»No, en suinkaan minä hänen kadotustansa tahdo. Jos hän osottaa katuvaan mieltä, niin — — «

»Niinpä minä laitan hakemaan Tarvaisen tänne, vai mennäänkö sinne?»

»Ei, ei, näyttäisi siltä että me tulemme sovintoa hieromaan. Kyllä hänen täytyy tänne tulla, hänhän on syyllinenkin.«